

Бібліографічний огляд літератури

200 років від дня народження славетного сина нашого народу, будителя національної свідомості галичан та всього українства Маркіяна Шашкевича (1811-1843).

“Він рідне слово пробудив...”

Маркіян Семенович Шашкевич народився 6 листопада 1811 року в селі Підлисе (Підлисса), Золочівського округу в Галичині. Дитячі роки провів у сусідньому селі Княжому, де його батько був священником. Початкову освіту одержав дома, а потім навчався у нормальній школі в містечку Золочеві та в гімназії (Бережани, Львів).

З дитинства Шашкевич любив народні пісні і ще в школі почав складати вірші. Навчаючись з 1829 року у Львівській семінарії, він розгорнув активну громадську і культурну діяльність, рішуче виступив за громадянські права української мови і фонетичний правопис, за літературу народною мовою, згуртував навколо себе передову молодь. Твори І. Котляревського та збірка пісень М. Максимовича окрилили Шашкевича і його однодумців Я. Головацького та І. Вагилевича у праці для народу. Після рукописних збірок оригінальних поезій і народних пісень «Син Русі» (1833), «Зоря» (1834) вони складають «Азбуку» і «Читанку» (1835-1836) для навчання дітей рідною мовою, а в 1837 р. видають знамениту «Русалку Дністровую» — першу книжку народною мовою на західних землях України.

Вчився Шашкевич у семінарії з перервами. Через скрутні матеріальні умови він то сам залишав навчання, то його виключали з семінарії, тому закінчив її тільки 1837 року. У 1838 р. одружився, був священником у селах Гумніських, Нестаничах, Новосілках.

Ні переслідування жандармів, ні польсько-німецьке засилля, ні зрадницька діяльність доморощеного панства не похитнули Шашкевичевого ідеалу — служити

рідному народові. Та недовго довелося працювати Шашкевичу для народу. Нужда й туберкульоз, на який хворів він з шкільних років, 7 червня 1843 р. звели його в могилу. Через 50 років прах поета урочисто перенесено з Новосілок до Львова на Личаківське кладовище.

Відому у літературі «Руську трійцю» народ назвав будителями галицької землі, а поетичне слово Шашкевича, за висловом І. Франка, «...стало кристалізованою, очищеною мовою людського серця, зверненою безпосередньо до сердець усіх інших людей...»

В умовах поневолення західноукраїнських земель австрійською монархією Шашкевич, послідовно орієнтуючись на народ, його мову і культуру, своєю діяльністю підніс ідею соціального і національного визволення трудящих, підготував ґрунт для розвитку нової української літератури в Галичині і цим заслужив всенародну шану.

**Шашкевич, М. Твори / М. Шашкевич. – К. :
Дніпро, 1973. – 192 с.**

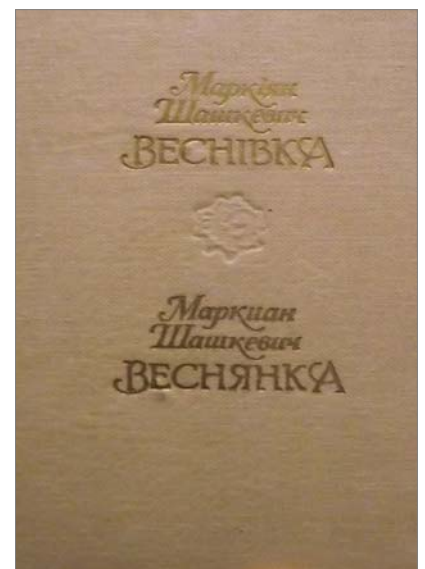
У цьому виданні зібрані всі твори Маркіяна Шашкевича: поетичні твори, переспіви та переклади, прозові твори, статті, фрагменти.

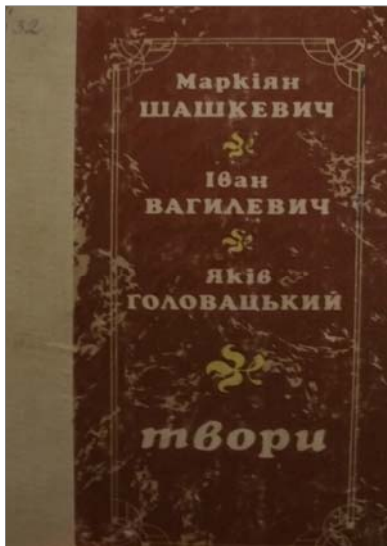

**Шашкевич, М. С. Веснівка : лірика /
М. С. Шашкевич. – Львів : Каменяр, 1987. – 126 с.**

У книгу входять кращі поетичні твори українського письменника-демократа, зачинателя нової української літератури на західноукраїнських землях, що оспівують любов до рідного краю, до народу, виражають протест проти соціального і національного гноблення. Видання присвячується 150-річчю виходу альманаху "Русалка Дністровая".

Шашкевич, М. С. Твори / М. С. Шашкевич, І. М. Вагилевич, Я. Ф. Головацький ; [упоряд., вступ. ст. М. Й. Шалати]. – К. : Дніпро, 1982. – 367 с.

До книги ввійшли краці твори трьох найвизначніших письменників Західної України першої половини ХІХ століття, активних борців проти соціального і національного гноблення слов'янських народів, за об'єднання українських земель.

Син Русі (1833) : перша рукописна збірка віршів Маркіяна Шашкевича та його побратимів / упоряд., передм. і прим. Є. Нахліка. – Львів : Львівські новини, 1995. – 44 с.

Рукописна збірка віршів М. Шашкевича та його гуртківців “Син Русі” (1833) є першою спробою зачину нової української літератури в Галичині. Збережена в рукописі і єдиній публікації 1909 р., вона маловідома і малодоступна.

Русалка Дністровая / вступ. ст., приміт., підготовка текстів М. Шалати. – К. : Дніпро, 1987. – 206 с.

“Подвиг, про який не забуває український народ” - такими словами закінчується вступна стаття академіка О. І. Білецького в попередніх виданнях “Русалки Дністрової” - 1950 і 1972 років. То був дійсно великий подвиг: видати книжку живою українською мовою — поставити в обороні краю й народу рідне слово!

Три львівські семінаристи - Маркіян Шашкевич (1811- 1843), Іван Вагилевич (1811-1866) та Яків Головацький (1814-1888), відомі в історії слов'янської

культури як “Руська трійця”, - видали 1837 року “Русалку Дністровую” в Будимі (Буді, яка до 1872 року існувала окремо від Пешта) в обхід цензури. “Русалка Дністровая” - перша книга на західноукраїнських землях, видана живою народною мовою. Це видання присвячене 150- річчю виходу збірника.

Петраш, О. О. Подвижники української ідеї : Маркіян Шашкевич та його побратими : літературознавче дослідження : посіб. для вищ. і серед. навч. закл. / О. О. Петраш. – Тернопіль : Тернопіль, 1996. – 158 с.

Це книжка про Маркіяна Шашкевича і його побратимів, які ще в першій половині XIX ст. запалили ватру національно-культурного відродження в Галичині. Це розповідь про тих, які зберегли для нас “дзвінки Карпати і мову голубу”...

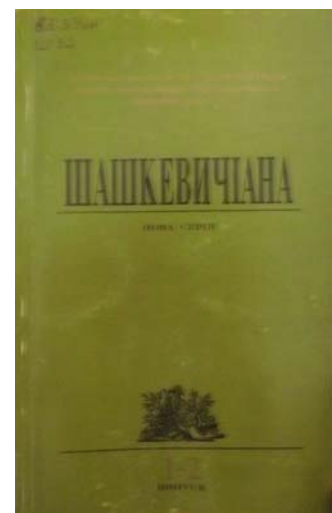
Вінок Маркіянові Шашкевичу : поезії, статті, виступи, хроніка / упоряд. : Р. М. Лубківський, М. Й. Шалата. – К. : Рад. письменник, 1987. – 222 с.

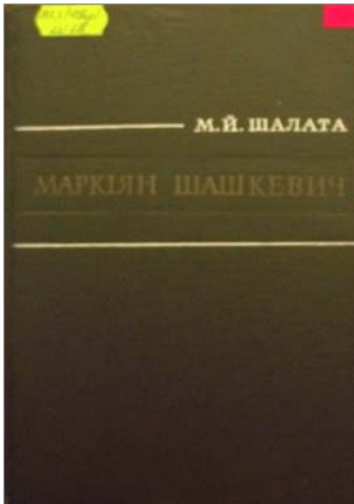
У книжці зібрані кращі вірші українських поетів, присвячені талановитому майстрові слова, громадському діячеві XIX століття Маркіянові Шашкевичу, який був організатором прогресивної літературної групи західноукраїнських письменників - "Руська трійця". У збірнику вміщено матеріали святкування 175-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.

Шашкевичіана = Shashkevychiana. Вип. 1/2 : Маркіян Шашкевич і українське національне відродження ; "Руська трійця", її оточення, послідовники і дослідники / редкол.: Я. Ісаєвич, М. Ільницький, В. Горинь [та ін.]. – Львів ; Броди ; Вінніпег : Просвіта, 1996. – 465 с.

У збірнику друкуються підсумкові матеріали досліджень проведених за останні роки в ділянці шашкевичезнавства на основі впровадження в науковий обіг нових джерел, недоступного раніше доробку української діаспори, досягнень світової науки. Книга розкриває невідомі, маловідомі або ж замовчувані в умовах тоталітарного режиму сторінки подвижницької діяльності "Руської Трійці", її провідника Маркіяна Шашкевича та його послідовників на ниві національного відродження.

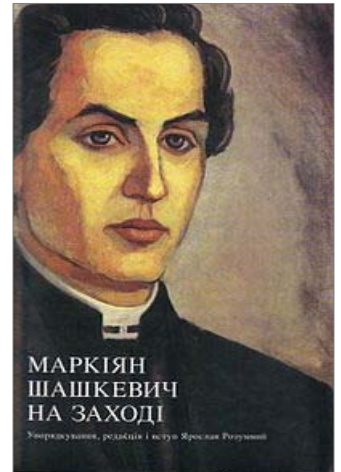
Шалата, М. Й. Маркіян Шашкевич : життя, творчість і громадсько-культурна діяльність / М. Й. Шалата. – К. : Наукова думка, 1969. – 254 с.

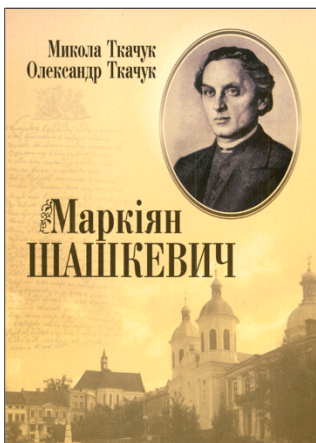
У книжці подано докладний життєпис і глибокий аналіз творчості визначного поета передшешевченківської доби на тлі політично-культурного прогресу слов'янських народів початку ХІХ ст. Ця монографія перша спроба в літературознавстві детально оглянути творчість відомого слов'янського культурно-громадського діяча першої половини ХІХ ст. - Маркіяна Шашкевича.

Маркіян Шашкевич на Заході = Markian Shashkevych in the West / упоряд., ред. Я. Розумний. – Вінніпег : Інститут-Заповідник Маркіяна Шашкевича, 2007. – 383 с.

Збірник Маркіян Шашкевич на Заході появляється в 195-ту річницю від народження Маркіяна Шашкевича — поета й пробудника Галицької Руси 19-го сторіччя та в 45-ліття діяльності Інституту-Заповідника Маркіяна Шашкевича в Вінніпезі й діаспорі, заснованого в 1962 році. Збірник включає короткий нарис історії цього осередку шашкевичезнавства поза межами України; статті й есеї досліджень літературної, фольклорної та мовознавчої спадщини Шашкевича.

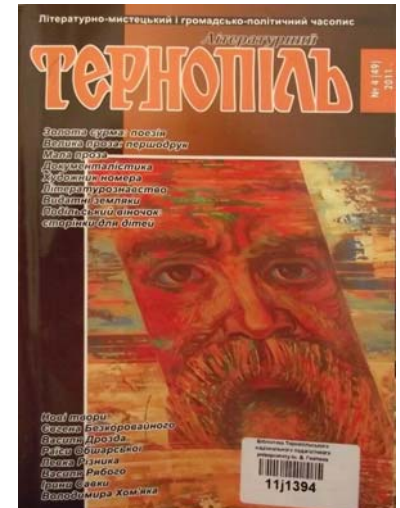
Ткачук, М. П. Маркіян Шашкевич : дослідження / М. П. Ткачук, О. М. Ткачук. – Тернопіль : Медобори, 2009. – 248 с.

У книзі висвітлюється роль Маркіяна Шашкевича в національно-культурному відродженні Західної України, по-новому прочитується лірика, історіософські візії поета, просторово-часовий континуум поезії, розглядається структура ліричного героя, своєрідність жанру елегій та елегійні мотиви в творчому доробку митця.

Савак, Б. Похід до Білої гори : 200 років від дня народження Маркіяна Шашкевича / Б. Савак // Літературний Тернопіль : літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис. – Тернопіль, 2011. – № 4. – С. 142-144.

Різні покоління по-різному вшановували пам'ять славетного сина нашого народу, будителя національної свідомості галичан та всього українства Маркіяна Шашкевича (1811-1843). В статті описано як вшановували пам'ять М. Шашкевича у різні роки на Тернопільщині. А до 200-річчя його пам'яті 6 осіб вирушили у піший похід до села Підлисса, що на Львівщині, де народився М. Шашкевич.

Малець, С. С. Музей-садиба Маркіяна Шашкевича : путівник / С. С. Малець, М. Б. Видашенко, О. Б. Максименко. – Львів : Каменяр, 1990. – 48 с.

Путівник по музею-садибі українського письменника-демократа, зачинателя нової української літератури на західноукраїнських землях Маркіяна Семеновича Шашкевича в його рідному селі Підлисса Золочівського району Львівської області.

Музейні експонати розповідають про життя, творчий шлях, літературну спадщину письменника, що закликав до єднання слов'янських народів.